

Οι Ελληνικές Τράπεζες στη Βουλγαρία (Ανάλυση βασικών αριθμοδεικτών)

Δημήτριος Πετρόπουλος

Τμήμα Βιολογικών Θερμοκηπιακών Καλλιιεργειών και Ανθοκομίας
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καλαμάτας

d.petro@teikal.gr
dpetro@praxi.net.gr

Κυριαζόπουλος Γεώργιος

Τμήμα Χρηματοοικονομικό
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Μακεδονίας

kyriazopoulosg@yahoo.com
kyriazog@teikoz.gr

Αθανάσιος Παπαγεωργίου

Τμήμα Φυτικής Παραγωγής
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καλαμάτας
ath.parageorgiou@teikal.gr

Δημήτριος Χρ. Πασχαλίδης

Σύμβουλος Επιχειρήσεων
dpaschalidis@aid-consulting.gr

Περίληψη

Η ανάλυση του τραπεζικού τομέα έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης αρκετών ερευνητών. Στην παρούσα εργασία θα αξιολογήτε η κερδοφορία και η αποδοτικότητα της κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία για τη χρονική περίοδο 2004-2010. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω παρουσιάζετε η πορεία των ελληνικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία, αναλύετε η διαμόρφωση των βασικών οικονομικών μεγεθών, καθώς των βασικών αριθμοδεικτών. Επίσης γίνεται συγκριτική ανάλυση της πορείας των οικονομικών μεγεθών και αριθμοδεικτών των ελληνικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία με τα αντίστοιχα των μητρικών τραπεζών στην Ελλάδα, καθώς και με το σύνολο του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα και στη Βουλγαρία αντίστοιχα.

Για την ανάλυση των οικονομικών μεγεθών των ελληνικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία χρησιμοποιούνται οι ομάδες αριθμοδεικτών, όπως: κερδοφορίας-αποδοτικότητας, ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας. Μέσω της ανάλυσης των παραπάνω αριθμοδεικτών συγκρίνεται η διαμόρφωση των αντίστοιχων μεγεθών, τόσο μεταξύ των μεμονωμένων τραπεζών, όσο και διαχρονικά. Επίσης συγκρίνεται η διαμόρφωση των παραπάνω μεγεθών με τα αντίστοιχα του συνόλου του τραπεζικού τομέα Ελλάδας και Βουλγαρίας. Ακόμη, μέσω της παραπάνω ανάλυσης επισημαίνονται οι αιτίες των μεταβολών διαχρονικά. Επίσης σημαντικά στοιχεία εξάγονται για την επίδραση της οικονομικής κρίσης στους παραπάνω δείκτες. Τέλος από την συγκριτική ανάλυση των τραπεζών με το σύνολο του τραπεζικού τομέα της Ελλάδας και Βουλγαρίας μπορούμε να έχουμε ασφαλή στοιχεία για το σύνολο της οικονομίας των δύο χωρών και κυρίως για τις επενδύσεις.

Λέξεις κλειδιά: τράπεζες, τραπεζικός τομέας, κερδοφορία, αποδοτικότητα, ρευστότητα

JEL Classifications: E51, E52, G21

Εισαγωγή

Από τα είκοσι και πλέον έτη που έχουν μεσολαβήσει από την αλλαγή του κοινωνικοοικονομικού συστήματος στη Βουλγαρία, έχουν προκύψει σημαντικά στοιχεία προς μελέτη στον ευρύτερο τομέα της οικονομίας. Έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό τα χαρακτηριστικά της βουλγαρικής οικονομίας από τα πρώτα έτη των αλλαγών. Επίσης έχει αλλάξει ριζικά και το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στο τέλος του 1990 υπήρχαν σε λειτουργία 70 εμπορικές τράπεζες ενώ το 1991 ο αριθμός των τραπεζών έφθασε τον αριθμό ρεκόρ των 78. Στις αρχές του 1997 διεθνή χρηματοπιστωτικά ινστιτούτα θέτουν όρους στην Βουλγαρική κυβέρνηση για τη σταθεροποίηση της βουλγαρικής οικονομίας. Τα μέτρα που υιοθετήθηκαν δίνουν έμφαση στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα ο οποίος βρίσκεται σε περίοδο έντονης αποσταθεροποίησης. Η Εθνική Βουλγαρική Τράπεζα άλλαξε ριζοσπαστικά στρατηγική ελαττώνοντας σημαντικά τις επαναχρηματοδοτήσεις και βελτιώνοντας τα κίνητρα των εμπορικών τραπεζών. (Δήμας 2007).

Αυτή η διαδικασία των μεταρρυθμίσεων του τραπεζικού συστήματος, που είναι μέρος των αλλαγών σε όλο το φάσμα της οικονομίας, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για επενδύσεις από ξένες τράπεζες στη Βουλγαρία. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αντιλαμβανόμενο τη δυναμική και τις προοπτικές της περιοχής τόσο των Βαλκανίων, όσο και της ΝΑ Ευρώπης, κατέχει σημαντική θέση στην ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα σε αυτές τις περιοχές.

Το έτος 2007 ήταν ορόσημο για τη Βουλγαρία αφού στις αρχές τους αυτού έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Βουλγαρία η Τραπεζική δραστηριότητα που προέρχονταν από την Ελλάδα και άλλες ξένες χώρες δεν παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον. Το συνολικό ποσό των τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων στην Βουλγαρία από το έτος 2004 έως το έτος 2006 ήταν 265,97 εκατομμύρια δολάρια για τις Ελληνικές τράπεζες. Ποιο συγκεκριμένα οι ελληνικές τράπεζες αντιμετωπίζουν τα Βαλκάνια ως μια ενιαία οικονομική αγορά και επιδιώκουν με τις δραστηριότητές τους να βελτιώσουν τη συνολική κερδοφορία τους, καθώς σταδιακά η ελληνική τραπεζική αγορά, ιδιαίτερα ο τομέας της λιανικής τραπεζικής, έχει ξεπεράσει πλέον τα επίπεδα ωρίμανσης, παρουσιάζοντας μια σειρά προβλήματα, σε συνδυασμό με την παρατεταμένη οικονομική κρίση. Η εξωστρέφεια αυτή του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα δεν είναι μόνο μια απλή χρηματοδοτική επέκταση στα Βαλκάνια. Αλλά αποτελεί στην πράξη οργανωτικό εκσυγχρονισμό σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του, για τη δυναμική συμμετοχή του σε χρηματοδοτικές δραστηριότητες τόσο της ελληνικής όσο και της ξένης επιχειρηματικότητας εκτός εθνικών συνόρων.

Συγκεκριμένα για τη Βουλγαρία, οι ελληνικές τράπεζες, τόσο μέσω αυτόνομης ανάπτυξης, αλλά και μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων, κατέχουν σημαντικό

μερίδιο της αγοράς και σχεδιάζουν περαιτέρω σημαντική επέκταση τόσο στον τομέα του δικτύου καταστημάτων όσο και των τραπεζικών εργασιών.¹

Οι Ελληνικές τράπεζες που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξαγορές και συγχωνεύσεις στην περιοχή της Βουλγαρίας είναι η Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς οι οποίες εξαγόρασαν την τράπεζες DZI Bank και την Eurobank (Βουλγαρική) αντίστοιχα η κάθε μία. Το ποσοστό συμμετοχής καθώς επίσης και το ποσό εξαγοράς φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 1².

Πίνακας 1. Οι ελληνικές τράπεζες που συγχωνεύτηκαν και εξαγόρασαν τράπεζες της Βουλγαρίας

Ελληνική Τράπεζα Αγοραστής	Βουλγαρική Τράπεζα Στόχος	Ποσοστό Συμμετοχής	Ποσό Εξαγοράς (USD Εκατ.)
Eurobank	DZI Bank	74,26%	200,20
Πειραιώς	Eurobank	99,70%	65,77
Σύνολο			265,97

Πηγή: Mergerstat. Intellinet. Bloomberg. Athens Stock Exchange

Το συνολικό ποσό των τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων στην χώρα της Βουλγαρίας από χώρες εκτός Ελλάδας την περίοδο του 2004 έως την περίοδο του 2006 σε εκατομ. USD διαμορφώθηκε στο ποσό των 532,56 και συγκεκριμένα οι τράπεζες που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξαγορές και συγχωνεύσεις στην περιοχή της Βουλγαρίας είναι η Novator του Ηνωμένου Βασιλείου, η Αυστριακή Bank Austria και η Ουγγρική τράπεζα OTP Bank. Το ποσοστό συμμετοχής καθώς επίσης και το ποσό εξαγοράς των τραπεζικών εξαγορών και συγχωνεύσεων σε τράπεζες της Βουλγαρίας από ξένες τράπεζες φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 2³.

Πίνακας 2. Οι υπόλοιπες χώρες που συγχωνεύτηκαν και εξαγόρασαν τράπεζες της Βουλγαρίας.

Ξένη Τράπεζα Αγοραστής	Βουλγαρική Τράπεζα Στόχος	Χώρα Αγοραστή	Ποσοστό Συμμετοχής	Ποσό Εξαγοράς (USD Εκατ.)
Novator	EIBank	Ην.Βασίλειο	18,27%	30,01
Bank Austria	Herbros Bank	Αυστρία	99,90%	127,20
OTP Bank	DSK Bank	Ουγγαρία	100,00%	375,35
Σύνολο				532,56

Πηγή: Mergerstat. Intellinet. Bloomberg. Athens Stock Exchange

Το Βουλγαρικό τραπεζικό σύστημα κυριαρχείται από ξένες τράπεζες. Το ποσοστό των συνολικών κεφαλαίων που ελέγχονται από τράπεζες του εξωτερικού αυξήθηκε σταδιακά από 38% το 1999 σε 76% το 2005. Οι τράπεζες

¹ Kyriazopoulos G., Petropoulos D., (2011) «How the cross border mergers and acquisitions of the Greek banks in the Balkan area improve the course of profitability, efficiency and liquidity indexes of them? » 8th AFE Samos Greece

² Κυριαζόπουλος Γ., Πετρόπουλος Δ. (2010) «Διασυνοριακές Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Ελληνικών Τραπεζών σε χώρες των Βαλκανίων μετά την εισαγωγή Του Ευρώ στην Ελλάδα». ΕΣΔΟ Καβάλα

³ Κυριαζόπουλος Γ., Πετρόπουλος Δ. (2010) «Διασυνοριακές Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Ελληνικών Τραπεζών σε χώρες των Βαλκανίων μετά την εισαγωγή Του Ευρώ στην Ελλάδα». ΕΣΔΟ Καβάλα

που αγοράστηκαν από ξένους προχώρησαν σε ριζική αναδιάρθρωση, αλλά στη διαδικασία αυτή ορισμένες απώλεσαν μερίδια αγοράς. Για παράδειγμα, η Bulbank το 1999 και πριν την εξαγορά της από την UniCredito είχε μερίδιο αγοράς βάσει ενεργητικού 25%, ενώ το 2005 είχε μερίδιο 10% περίπου. Αντίθετα, οι τοπικές ιδιωτικές τράπεζες ενδυναμώθηκαν σταδιακά αυξάνοντας το μερίδιο αγοράς τους βάσει χορηγήσεων σε πελάτες σε 21% το 2005, από 15% το 1999. Το 2005, οι 8 εγχώριες ιδιωτικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην χώρα ήλεγχαν μόλις το 24% των κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος και οι δύο κρατικές τράπεζες το 2% περίπου.⁴

Το τραπεζικό σύστημα στη Βουλγαρία έχει ήδη εισέλθει σε νέα φάση εξελίξεων, μέσω εγχώριων συγχωνεύσεων και εξαγορών, που θα επιφέρουν νέες σημαντικές ανακατατάξεις. Συγχωνεύσεις και συνεργασίες μεταξύ δύο ή και παραπάνω πιστωτικών ιδρυμάτων αναμένεται να δημιουργήσουν τράπεζες στρατηγικής σημασίας με ηγετική θέση στην αγορά. Η συγχώνευση της ιταλικής UniCredito με την γερμανική Hypo-Vereinsbank, (HVB) που ολοκληρώθηκε στις 15 Ιουνίου 2005, είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων ισορροπιών στην τραπεζική αγορά της Βουλγαρίας. Η UniCredito και η HVB ελέγχουν τρεις τράπεζες στη Βουλγαρία, την Bulbank (από πλευράς UniCredito) και τις HVB Biochim (πρώην Biochim Commercial Bank) και Hebrosbank (από πλευράς HVB). Η συγχώνευση μεταξύ των Bulbank, HVB Bank Biochim και HebrosBank θα δημιουργήσει ένα μεγάλο πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο θα συγκεντρώνει μερίδια αγοράς ανέφικτα για τους ανταγωνιστές. Επιπλέον, το πρώτο εξάμηνο του 2006 η ένωση των καταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς και της θυγατρικής της Piraeus Eurobank AD είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία μεγαλύτερης τράπεζας που καταλαμβάνει την 8η θέση στην κατάταξη, ξεπερνώντας τις Economic Investment Bank, SG- Express Bank και DZI Bank που κατείχαν αντίστοιχα την 8η, 9η, και 10η θέση το 2005. Κυρίαρχη θέση στην τραπεζική αγορά της Βουλγαρίας έχει ο όμιλος UniCredito με μερίδιο βάσει ενεργητικού 21,8% το 2005 και μερίδιο βάσει χορηγήσεων 21,9%. Ακολουθούσε η συγγρική OPT Bank, μετά την εξαγορά της DSK Bank, με μερίδιο ενεργητικού 13,6% και μερίδιο χορηγήσεων 16,3%.⁵

Συνολικά, η χώρα με την μεγαλύτερη διείσδυση στην τραπεζική αγορά της Βουλγαρίας είναι η Ελλάδα, μετά την πρόσφατη εξαγορά της DZI Bank από την EFG Eurobank-Εργασίας. Τον Ιούνιο 2006 οι πέντε μεγάλοι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι συγκέντρωναν το 23,6% των κεφαλαίων του τραπεζικού συστήματος και το 26,2% των χορηγήσεων σε πελάτες. (Κυριαζόπουλος Γ., Πετρόπουλος Δ., 2010).

Οι ελληνικές τράπεζες που αναλύονται στη συγκεκριμένη εργασία είναι η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank, η Eurobank, η Εμπορική Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς. Η παραπάνω πέντε τράπεζες ουσιαστικά αποτελούν την ελληνική παρουσία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στη Βουλγαρία.

Ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας δραστηριοποιείται στη Βουλγαρία μέσω της θυγατρικής Τράπεζας United Bulgarian Bank AD. Η United Bulgarian Bank AD συγκαταλέγεται ανάμεσα στις τρεις μεγαλύτερες τράπεζες της Βουλγαρίας, με μερίδιο αγοράς 12% στο σύνολο των χορηγήσεων και 16% στις καταθέσεις.

⁴ Κυριαζόπουλος Γ., Πετρόπουλος Δ. (2010) «Διασυννοριακές Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Ελληνικών Τραπεζών σε χώρες των Βαλκανίων μετά την εισαγωγή Του Ευρώ στην Ελλάδα». ΕΣΔΟ Καβάλα

⁵ Κυριαζόπουλος Γ., Πετρόπουλος Δ. (2010) «Διασυννοριακές Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Ελληνικών Τραπεζών σε χώρες των Βαλκανίων μετά την εισαγωγή Του Ευρώ στην Ελλάδα». ΕΣΔΟ Καβάλα

Η Alpha Bank κατέχει 12% στο σύνολο των χορηγήσεων και 16% στις καταθέσεις.

Η Eurobank μέσω της εξαγόρασης του 98,7% της Bulgarian Postbank, κατέχει 12% στο σύνολο των χορηγήσεων και 16% στις καταθέσεις.

Η Εμπορική Τράπεζα, μέσω της θυγατρικής της Εμπορική Bank Bulgaria EAD κατέχει 12% στο σύνολο των χορηγήσεων και 16% στις καταθέσεις.

Η Τράπεζα Πειραιώς μετά την εξαγόραση το 2005 της Eurobank (εμπορική τράπεζα της Βουλγαρίας) διαθέτει παρουσία στο σύνολο της Βουλγαρίας. Έτσι κατέχει 12% στο σύνολο των χορηγήσεων και 16% στις καταθέσεις.

Μεθοδολογική Προσέγγιση

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει, να εκτιμήσει τα βασικά οικονομικά μεγέθη των παραπάνω τραπεζικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία και να κάνει μία συγκριτική ανάλυση με το σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας.

Η ανάλυση πραγματοποιείται για την επταετία 2004-2010. Η περίοδος αυτή περιλαμβάνει και τη τριετία (2008-2010) της χρηματοοικονομικής κρίσης, έτσι η εικόνα και η συμπεριφορά των χρηματοοικονομικών δεικτών θα είναι ποιο ουσιαστική.

Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης περιλαμβάνει πέραν της επιλογής του κατάλληλου δείκτη και τη σύγκριση, χωρίς την οποία οι εξαγόμενες σχέσεις δεν αποκτούν σημασία και το πιθανότερο δεν οδηγούν σε ορθή ερμηνεία. Η σύγκριση νοείται και σε σχέση με το χρόνο και σε σχέση με τις ομοειδείς επιχειρήσεις ή τον κλάδο. Η διπλή αυτή σύγκριση δίνει τη δυνατότητα ορθότερης ερμηνείας των δεικτών και συνεπώς της κατάστασης στην επιχείρηση. (Παπούλιας, 2000)

Για να επιτευχθεί αυτό θα αναλυθούν τα βασικά οικονομικά μεγέθη των τραπεζών. Τα οικονομικά μεγέθη που θα αναλυθούν είναι:

1. Ενεργητικό
2. Σύνολο καταθέσεων
3. Σύνολο χορηγήσεων
4. Καθαρά κέρδη προ φόρων
5. Σύνολο ιδίων κεφαλαίων

Η ανάλυση των παραπάνω οικονομικών μεγεθών έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων, τόσο στη δεδομένη χρονική στιγμή, όσο και των τάσεων αυτών διαχρονικά. Για τα παραπάνω οικονομικά μεγέθη - στη συγκεκριμένη εργασία - παρουσιάζεται η ποσοστιαία μεταβολή τους για το διάστημα της εξεταζόμενης περιόδου. Επίσης για τα παραπάνω μεγέθη, παρουσιάζεται η ποσοστιαία συμμετοχή τους, στο σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας. Σε συνέχεια αναλύονται οι παρακάτω αριθμοδείκτες που καταγράφονται στη βιβλιογραφία ως οι πλέον εύχρηστοι δείκτες μέτρησης

των οικονομικών μεγεθών και χαρακτηριστικών (κερδοφορία, αποδοτικότητα, ρευστότητα) των τραπεζών⁶.

α. Κερδοφορίας – Αποδοτικότητας⁷

α.1 $ROA = \frac{\text{καθαρά κέρδη}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$ (αντανακλά την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους χρηματοοικονομικούς πόρους (ενεργητικό) που έχει στη διάθεση της, προκειμένου να δημιουργεί κέρδη).

α.2 $ROE = \frac{\text{καθαρά κέρδη}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$ (δείχνει την αποτελεσματικότητα με την οποία η τράπεζα χρησιμοποιεί τα κεφάλαια των ιδιοκτητών της, καθώς παρουσιάζει το μέγεθος των κερδών που δημιουργήθηκαν από τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι-ιδιοκτήτες της τράπεζας-επιχείρησης) (Βασιλείου, 1999).

β. Ρευστότητας⁸

β.1 $\frac{\text{Χορηγήσεις}}{\text{Καταθέσεις}}$ (Δείχνει την ανάγκη των Τραπεζών σε σχέση με τα Δάνεια και τις Καταθέσεις. Δίχως την απαιτούμενη Ρευστότητα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, μια Τράπεζα μπορεί να αποτύχει).

β.2 $\frac{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο Χορηγήσεων}}$ (Δείχνει την αναλογία των Δανείων που κατακρατεί η Τράπεζα (Υψηλή Τιμή σημαίνει Χαμηλή Αποδοτικότητα και Χαμηλό Κίνδυνο).

Η χρήση των αριθμοδεικτών αποτελεί μια από τις πλέον διαδεδομένες και δυναμικές μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης.

Αποτελέσματα

Οικονομικά μεγέθη

Τα οικονομικά μεγέθη μιας επιχείρησης παρέχουν πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους για τις επιχειρηματικές μονάδες να λάβουν σωστές αποφάσεις. Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται τα απόλυτα μεγέθη για το έτος 2010. Οι μεταβολές των οικονομικών μεγεθών μας δείχνουν της τάση και τη δυναμική αυτών κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Οι μεταβολές αυτές παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Από την ανάλυση του Πίνακα 4 διαπιστώνουμε τη συνεχή ανάπτυξη των εξεταζόμενων τραπεζών. Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται στην επέκταση των υποκαταστημάτων των τραπεζών, καθώς επίσης στις αγορές και συγχωνεύσεις βουλγάρικων τραπεζών. Διαπιστώνουμε επίσης ότι η ανάπτυξη αυτή υπερβαίνει το ρυθμό μεταβολής των παραπάνω μεγεθών για το σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας.

⁶ Petropoulos D., Kyriazopoulos G., (2010) «Profitability, efficiency and liquidity of the Co-operative banks in Greece» ICOAE Athens.

⁷ Vasiliou D., Financial Management Patra 1999.

⁸ Vasiliou D., Financial Management Patra 1999.

Πίνακας 3. Οικονομικά μεγέθη 2010 (000 λέβα*)

Ελληνικές Τράπεζες	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚ Ο	ΚΑΤΑΘΕΣΕΙ Σ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙ Σ	ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	4.077.093	3.496.143	3.760.351	49.448	563.628
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	559.100	496.164	448.781	-7.393	59.270
ALPHA BANK**	2.020.205	2.172.082	1.777.838	-78.734	-158.668
EUROBANK	6.309.255	5.414.990	5.139.666	38.644	782.424
ΕΘΝΙΚΗ	7.460.917	6.345.413	5.818.555	81.883	1.100.839
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	20.426.570	17.924.792	16.945.191	83.848	2.347.493
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	73.725.696	62.857.225	58.417.720	693.567	10.032.261

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγάρικης Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

Εξαίρεση παρουσιάζουν τα Καθαρά Κέρδη προ Φόρων, όπου το σύνολο των πέντε εξεταζόμενων τραπεζών παρουσιάζει μείωση κατά 17%, έναντι αύξηση κατά 28% του συνόλου του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας.

Πίνακας 4. Ποσοστιαίες Μεταβολές οικονομικών μεγεθών 2004-2010

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚ Ο %	ΚΑΤΑΘΕΣΕΙ Σ %	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙ Σ %	ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ %	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ %
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	856,00	753,00	936,00	466,00	5.530,00
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	548,00	1084,00	560,00	-523,00	156,00
ALPHA BANK	1404,00	1591,00	1568,00	-4003,00	-3.224,00
EUROBANK	769,00	712,00	1862,00	811,00	682,00
ΕΘΝΙΚΗ	211,00	222,00	287,00	-4,00	236,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	442,00	457,00	636,00	-17,00	403,00
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	195,00	221,00	337,00	28,00	267,00

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγάρικης Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

Από την ανάλυση του Πίνακα 4 διαπιστώνουμε τη συνεχή ανάπτυξη των εξεταζόμενων τραπεζών. Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται στην επέκταση των υποκαταστημάτων των τραπεζών, καθώς επίσης στις εξαγορές και συγχωνεύσεις βουλγάρικων τραπεζών. Διαπιστώνουμε επίσης ότι η ανάπτυξη αυτή υπερβαίνει το ρυθμό μεταβολής των παραπάνω μεγεθών για το σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας. Εξαίρεση παρουσιάζουν τα Καθαρά Κέρδη προ Φόρων, όπου το σύνολο των πέντε εξεταζόμενων τραπεζών παρουσιάζει μείωση κατά 17%, έναντι αύξηση κατά 28% του συνόλου του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας.

* Το λέβα είχε σταθερή ισοτιμία με το μάρκο 1μάρκο=2 λέβα. Σήμερα η ισοτιμία του με το ευρώ κυμαίνεται στο 1,90 λέβα

** Η ALPHA BANK λειτουργεί σαν υποκατάστημα της αντίστοιχης ελληνικής τράπεζας. Έτσι η ζημία που καταγράφει το υποκατάστημα της Βουλγαρίας, αποτυπώνονται σαν αρνητικά ίδια κεφάλαια στους ισολογισμούς του υποκαταστήματος.

Από την ανάλυση του Πίνακα 5 διαπιστώνεται η έντονη παρουσία των πέντε εξεταζόμενων τραπεζών στο σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας. Όλα τα εξεταζόμενα οικονομικά μεγέθη έχουν σχεδόν διπλασιαστεί στο τέλος της εξεταζόμενης περιόδου (2010) και διαμορφώνονται περίπου στο 30% του συνόλου του τραπεζικού τομέα της χώρας. Εξαίρεση παρουσιάζουν τα Καθαρά Κέρδη προ φόρων, όπου έχουν υποχώρηση στο 12,09 έναντι 18,98 το 2004.

Πίνακας 5. Ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας

	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ		ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ		ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	
	2004	2010	2004	2010	2004	2010	2004	2010	2004	2010
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,71	5,53	2,10	5,56	2,72	6,44	1,62	7,13	0,38	5,62
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	0,35	0,76	0,21	0,79	0,51	0,77	0,32	-1,07	0,87	0,59
ALPHA BANK	0,54	2,74	0,66	3,46	0,80	3,04	0,37	11,35	0,19	1,58
EUROBANK	2,91	8,56	3,41	8,61	1,96	8,80	0,79	5,57	3,67	7,80
ΕΘΝΙΚΗ	9,62	27,7	10,0	28,5	11,2	29,0	15,8	11,81	11,9	26,5
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	3	1	5	1	4	1	7	12,09	9	6
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγαρικής Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

Αναλύοντας την επιμέρους συμμετοχή των πέντε εξεταζόμενων τραπεζών διαπιστώνουμε την μεγάλη παρουσία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος μέσω της θυγατρικής Τράπεζας United Bulgarian Bank AD. Σε συνέχεια ακολουθεί η Eurobank και στην Τρίτη θέση η Τράπεζα Πειραιώς. Οι δύο επόμενες τράπεζες (Εμπορική Τράπεζα και η ALPHA BANK) λειτουργούν σαν θυγατρικές των αντίστοιχων ελληνικών τραπεζών και δεν έχουν εξαγοράσει ή συγχωνευτούν με βουλγαρικές τράπεζες.

Αριθμοδείκτες^{9, 10}

α. Κερδοφορίας - Αποδοτικότητα

α.1 ROA= καθαρά κέρδη / Σύνολο Ενεργητικού

Αναλύοντας το συγκεκριμένο αριθμοδείκτη μπορούμε:

- Να συγκρίνουμε την αποδοτικότητα μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών

⁹ Petropoulos D., Kyriazopoulos G., (2010) «Profitability, efficiency and liquidity of the Co-operative banks in Greece» ICOAE Athens.

¹⁰ Papoulias G. (2000) «Financial Management» Published by G. Papoulias, Athens

- Να παρακολουθήσουμε την αποδοτικότητα διαχρονικά
- Να συγκρίνουμε την αποδοτικότητα των συνεταιριστικών τραπεζών με την αποδοτικότητα του συνόλου του τραπεζικού τομέα
- Να διερευνηθούν οι αιτίες των μεταβολών διαχρονικά.

Από την ανάλυση του Πίνακα 6 διαπιστώνουμε, ότι η αποδοτικότητα του συνόλου των εξεταζόμενων τραπεζών, για τα τρία πρώτα έτη της περιόδου (2004, 2005, 2006) είναι υψηλότερη σε σχέση με την αποδοτικότητα του συνόλου του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας. Στη συνέχεια - για τα έτη 2007, 2008, 2009, 2010 - συνεχώς μειώνεται και υπολείπεται του συνολικού τραπεζικού τομέα της χώρας. Επίσης παρατηρούμαι ότι η μεταβολή του συγκεκριμένου δείκτη για το σύνολο των πέντε εξεταζόμενων τραπεζών παρουσιάζει μείωση 84,87%, έναντι μείωση 56,48% για το σύνολο του τραπεζικού τομέα.

Βασική αιτία για τη διαφορά του δείκτη μεταξύ του υποσυνόλου των εξεταζόμενων τραπεζών και του συνόλου του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας είναι το γεγονός ότι για την εξεταζόμενη περίοδο έχει αυξηθεί το ενεργητικό τους, κυρίως με την ίδρυση νέων καταστημάτων.

Πίνακας 6. Απόδοση Ενεργητικού (ROA) - Δείκτης

Τράπεζα,	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	% μεταβολή 2004- 2010	Μέσος όρος επταε- τίας
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	2,05	1,40	1,43	1,13	1,57	1,41	1,21	-40,98	1,46
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	2,02	2,63	0,17	-0,57	-0,78	-1,34	-1,32	-165,35	0,12
ΑΛΦΑ BANK	1,50	1,25	0,26	0,04	-1,20	-3,42	-3,90	-360,00	-0,78
EUROBANK	0,58	0,70	0,20	1,26	2,01	0,38	0,61	5,17	0,82
ΕΘΝΙΚΗ	3,56	3,51	4,23	3,36	2,99	1,37	1,10	-69,10	2,87
ΣΥΝΟΛΟ	2,71	2,55	2,72	1,90	1,89	0,50	0,41	-84,87	1,81
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚ ΟΥ ΤΟΜΕΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙ ΑΣ	2,16	2,09	2,25	2,14	2,22	1,23	0,94	-56,48	1,86

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγαρικής Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

α.2 ROE = καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια

Αναλύοντας το συγκεκριμένο αριθμοδείκτη αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων, μπορούμε να διαπιστώσουμε κατά πόσο επιτεύχθηκε ο στόχος πραγματοποίησης ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος. Από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 7 διαπιστώνουμε ότι ενώ, ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων του συνόλου των εξεταζόμενων τραπεζών ήταν ποιο υψηλός για την διετία 2004-2008 και κυμαινόταν στο ίδιο περίπου επίπεδο με το σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας, στη συνέχεια της εξεταζόμενης περιόδου, ο συγκεκριμένος δείκτης μειώνεται αρκετά. Η μείωση αυτή αφορά τόσο το υποσύνολο των εξεταζόμενων τραπεζών, όσο και επιμέρους τράπεζες (Εμπορική, Alpha). Τέλος παρατηρούμαι ότι, η μεταβολή του συγκεκριμένου δείκτη για το υποσύνολο των εξεταζόμενων τραπεζών παρουσιάζει αύξηση κατά 16,24% για το σύνολο του τραπεζικού τομέα ο δείκτης παρουσιάζει αύξηση κατά 219,91%.

Σαν αιτίες της παραπάνω συμπεριφοράς του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων θα μπορούσαν να αναφερθούν οι εξής:

- Η αύξηση των καταστημάτων των εξεταζόμενων τραπεζών, δεν συνοδεύτηκε από ταυτόχρονη αύξηση του μεριδίου τους στη βουλγάρικη αγορά
- Υπερεπένδυση κεφαλαίων των εξεταζόμενων τραπεζών
- Μη ανάλογη αύξηση των κερδών του υποσυνόλου των εξεταζόμενων τραπεζών και του συνόλου του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας. Για την εξεταζόμενη περίοδο τα κέρδη των εξεταζόμενων τραπεζών έχουν μειωθεί κατά 17,86%, ενώ τα κέρδη του συνόλου του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας έχουν αυξηθεί κατά 28,94%.
- Μεγάλες διαφοροποιήσεις στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων μεταξύ των πέντε εξεταζόμενων τραπεζών και του συνόλου των τραπεζών. Για την εξεταζόμενη περίοδο, τα ίδια κεφάλαια των εξεταζόμενων τραπεζών έχουν αυξηθεί κατά 403%, ενώ τα ίδια κεφάλαια του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας έχουν αυξηθεί κατά 267,70%

Πίνακας 7. Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) - Δείκτης

Τράπεζα	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	% μεταβολή 2004-2010	Μέσος όρος επταετίας
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	2,05	1,40	2,60	2,49	2,10	9,83	8,77	327,80	4,18
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	2,02	2,63	0,41	1,09	4,61	-13,70	-12,47	-717,33	-2,20
ALPHA BANK	1,50	1,25	1,49	1,34	0,51	-91,32	-49,62	-3408,00	-19,26
EUROBANK	0,58	0,70	1,05	1,06	0,86	3,06	4,94	751,72	1,75
ΕΘΝΙΚΗ	3,56	2,37	0,32	1,22	1,40	10,67	7,44	108,99	3,85
ΣΥΝΟΛΟ	2,71	2,70	2,48	2,40	1,73	4,19	3,15	16,24	2,77
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ									
Σ	2,16	3,40	3,07	3,01	2,11	9,20	6,91	219,91	4,27

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγάρικης Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

β. Ρευστότητας

β.1 Χορηγήσεις / Καταθέσεις

Αναλύοντας το συγκεκριμένο αριθμοδείκτη ρευστότητας, μπορούμε να διαπιστώσουμε τη δυνατότητα της τράπεζας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Αναλύοντας τον Πίνακα 8 διαπιστώνουμε, ότι οι χορηγήσεις υπολείπονταν των καταθέσεων, τόσο για τις πέντε εξεταζόμενες τράπεζες, όσο και για το σύνολο του τραπεζικού τομέα. Εξαιρέση παρουσιάζει η Εμπορική Τράπεζα για τα έτη 2004, 2005, 2009. Επίσης διαπιστώνουμε ότι ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης συνεχώς αυξάνεται τόσο για τις πέντε εξεταζόμενες τράπεζες, όσο και για το σύνολο του τραπεζικού τομέα της χώρας. Η συνεχή αυτή αύξηση έχει σαν αποτέλεσμα το 2010 ο δείκτης να διαμορφώνεται στο 94,53 και 92,94 αντίστοιχα. Τέλος παρατηρούμαι ότι ο μέσος όρος για την εξεταζόμενη περίοδο για το σύνολο των πέντε τραπεζών

διαμορφώνεται στο 86,18% ενώ για το σύνολο του τραπεζικού τομέα της χώρας στο 81,47%.

Πίνακας 8. Ρευστότητας (Χορηγήσεις / Καταθέσεις) - Δείκτης

Τράπεζα	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	% μεταβολή 2004-2010	Μέσος όρος επταετίας
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	88,52	75,99	78,64	98,88	102,27	108,60	107,56	21,51	94,35
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	162,23	106,97	96,29	93,97	95,85	101,23	90,45	-44,25	106,71
ALPHA BANK	82,98	87,55	58,93	84,52	85,05	84,13	81,85	-1,36	80,72
EUROBANK	39,30	46,51	47,40	85,58	90,43	94,00	94,92	141,53	71,16
ΕΘΝΙΚΗ	76,36	84,01	90,44	94,92	99,96	93,50	91,70	20,09	90,13
ΣΥΝΟΛΟ	71,61	75,19	78,63	92,13	95,95	95,20	94,53	32,01	86,18
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	68,34	69,80	66,59	86,02	91,61	94,98	92,94	36,00	81,47

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγαρικής Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

β.2 Σύνολο Ενεργητικού / Σύνολο Χορηγήσεων

Αναλύοντας τον Πίνακα 9 διαπιστώνουμε ότι ο συγκεκριμένος δείκτης παρουσιάζει μεγάλες διαφοροποιήσεις και διακυμάνσεις. Ακόμη παρατηρούμε ότι ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης συνεχώς μειώνεται τόσο για τις επιμέρους εξεταζόμενες τράπεζες, όσο και για το σύνολο του τραπεζικού τομέα της Βουλγαρίας. Βέβαια για όλα τα παραπάνω σημεία ο δείκτης διαμορφώνεται μεγαλύτερος του εκατό.

Πίνακας 9. Ρευστότητας (Σύνολο Ενεργητικού/Σύνολο Χορηγήσεων*100) - Δείκτης

Τράπεζα	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	% μεταβολή 2004-2010	Μέσος όρος επταετίας
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	117,54	136,43	150,54	114,64	111,61	108,25	108,42	-7,76	121,06
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	126,98	132,47	132,03	119,02	114,41	110,18	124,58	-1,89	122,81
ALPHA BANK	126,02	119,91	173,70	119,26	117,34	114,96	113,63	-9,83	126,40
EUROBANK	276,86	245,75	235,75	131,16	124,70	123,74	122,76	55,66	180,10
ΕΘΝΙΚΗ	159,59	159,01	146,31	120,36	114,41	122,88	128,23	19,65	135,83
ΣΥΝΟΛΟ	163,80	163,54	157,17	121,64	116,74	119,06	120,54	26,41	137,50
ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	186,71	185,21	190,92	131,61	124,72	122,65	126,20	32,41	152,57

Πηγή: Εκθέσεις Βουλγαρικής Εθνικής Τράπεζας (Κεντρική Τράπεζα) / Ίδια επεξεργασία

Επίσης παρατηρούμε ότι, η μεταβολή του συγκεκριμένου δείκτη για το σύνολο των εξεταζόμενων τραπεζών παρουσιάζει μείωση κατά 26,41% ενώ για το σύνολο του τραπεζικού τομέα ο δείκτης παρουσιάζει μείωση κατά 32,41%.

Συμπεράσματα

Ένα βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από τη παρούσα εργασία είναι ότι οι πέντε ελληνικές τράπεζες που αναλύονται - παρόλη τη σύντομη σχετικά περίοδο δραστηριοποίησης τους και επέκτασή τους στη βουλγάρικη οικονομία - έχουν καταγράψει σημαντικά μεγέθη και καταλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος του τραπεζικού συστήματος της χώρας. Αυτό είναι αποτέλεσμα τόσο των εξαγορών και συγχωνεύσεων (Πειραιώς, Eurobank), όσο και της δυναμικής επέκτασης στην εγχώρια αγορά.

Από την ανάλυση των βασικών οικονομικών στοιχείων των πέντε ελληνικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία, προκύπτει η δυναμική ανάπτυξη αυτών, καθώς και η σημαντική παρουσία τους στο βουλγάρικο τραπεζικό σύστημα.

Η εκτίμηση της κερδοφορίας και αποδοτικότητας των πέντε ελληνικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία, διαμορφώνονται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Συγκεκριμένα οι αντίστοιχοι αριθμοδείκτες διαμορφώνονται σε καλύτερα επίπεδα από ότι οι αντίστοιχοι του συνόλου των τραπεζών για την τριετία 2004-2006. Ενώ για το διάστημα 2007-2010 οι αντίστοιχοι δείκτες υπολείπονται από τους αντίστοιχους του συνόλου του τραπεζικού συστήματος. Αυτό είναι αποτέλεσμα κυρίως της δυναμικής επέκτασης των συγκεκριμένων τραπεζών στη βουλγάρικη αγορά, η οποία ανακόπηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Βιβλιογραφία

- Βασιλείου Δ. (1999) «Χρηματοοικονομική Διοίκηση» Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ΕΑΠ, Πάτρα
- Δήμας Α. Γ. (2007) «Κερδοφορία και Αποδοτικότητα των Βουλγάρικων τραπεζών» Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
- Κυριαζόπουλος Γ., Πετρόπουλος Δ. (2010) «Διασυνοριακές Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Ελληνικών Τραπεζών σε χώρες των Βαλκανίων μετά την εισαγωγή Του Ευρώ στην Ελλάδα». ΕΣΔΟ Καβάλα
- Kyriazopoulos G., Petropoulos D., (2011) «How do the cross border mergers and acquisitions of the Greek banks in the Balkan area improve the course of profitability, efficiency and liquidity indexes of them? » 8th AFE Samos Greece
- Νιάρχος Ν. (1997) «Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων» Εκδόσεις Α.Σταμούλης, Αθήνα
- Παπούλιας Γ. (2000) «Χρηματοοικονομική Διοίκηση» Γ. Παπούλιας, Αθήνα
- Petropoulos D., Kyriazopoulos G., (2010) «Profitability, efficiency and liquidity of the Co-operative banks in Greece» ICOAE Athens.

Πηγές

Εκθέσεις Βουλγάρικης Εθνικής Τράπεζας για τα έτη 2004-2010